

PUIG ROVIRA, JOSEP MARIA, *PRÁCTICAS MORALES: UNA APROXIMACIÓN A LA EDUCACIÓN MORAL*, BARCELONA, PAIDÓS, 2003, P. 268

El llibre de Josep Maria Puig és d'aquells que es degusten sense grans en-surts. És, abans de tot, un llibre de (re)conciliació en el qual l'autor s'aproxima a l'educació moral des d'un plantejament pacífic al mateix temps que transgressor. Sense fer gaire soroll i prenent les pràctiques morals com a punt de suport, proposa establir un renovat paradigma d'educació moral centrat en una major comprensió de la formació de la moralitat en tant que construcció sociocultural. Per a això, reconeix límits, a tall de fissures, en les diferents perspectives teoricopràctiques que conflueixen en el paradigma de l'educació moral com a desenvolupament, és a dir, l'ètica liberal, la psicologia cognitivaevolutiva i la pedagogia moral curricular —caracteritzades per una excessiva preocupació del jo fins al punt d'hipertrofiar-lo—, concedint una major rellevància ètica al context i a les seves particularitats. D'aquí ve la interessant metàfora que l'autor estableix, la del *jo com a alga marina*, alertant àdhuc que fora del context perd les seves qualitats i fins i tot el seu sentit.

La proposta d'aproximació que planteja Puig neix d'un treball d'investigació prèviament publicat.¹³ Es tracta d'un treball etnogràfic basat en l'observació de la vida quotidiana d'un grup classe durant un any escolar i que ara recupera a tall de síntesi, fixant l'atenció en aquelles escenes educatives en les quals el jo viu immers en el seu context i interactua en l'interior de pràctiques socioculturals. La fixació en aquests petits fragments permet a l'autor reforçar la idea de com es donen els processos de construcció de la personalitat moral o, dit d'una altra manera, com el subjecte i també el medi educatiu es construeixen moralment.

Per arribar al concepte de *pràctica moral*, es convida el lector a realitzar un breu però intens recorregut per disciplines com la sociologia i la psicologia cultural amb la intenció d'albirar amb més claredat el significat d'una pràctica, qui les protagonitza i com es construeix la ment en el seu interior. Com tret d'un barret de mag, el concepte de *pràctica* sembla que és la resposta conciliadora a la dialèctica entre subjectivisme i objectivisme, entre l'ètica liberal i l'ètica comunitària, i dóna mostra, fins a cert punt, del seu potencial per aproximar aquestes postures disjuntives encara que complementàries.

13. J. PUIG, *Feina d'educar: Relats sobre el dia a dia d'una escola*, Barcelona, Edicions 62, 1999 (versió castellana: *La tarea de educar: Relatos sobre el día a día de una escuela*, Madrid, Celeste, 2001).

Donada la prolixa caracterització que es fa de les pràctiques morals, de manera molt sintètica i malgrat el risc de caure en reduccionismes, podríem dir que tenen a veure amb aquells espais d'intervenció educativa on el subjecte i el medi cultural es constitueixen i creen mútuament. Cal dir, no obstant això, que malgrat que coincideixen en l'optimització de la tasca pedagògica, no totes les pràctiques morals tenen el mateix sentit moral; així doncs, unes són procedimentals i les altres, substantives. Respecte a les primeres, l'autor distingeix entre pràctiques de reflexivitat, és a dir, aquelles que proporcionen mitjans per al coneixement del jo i les de deliberació, relatives a la utilització del diàleg, la comprensió i l'intercanvi constructiu per tractar qüestions morals. Quant al segon tipus de pràctiques, cal destacar les de virtut, que cristal·litzen valors i demanen una acció cooperativa —per tant, també comunicativa— per satisfer qualsevol necessitat de la vida col·lectiva, i, finalment, les normatives, a partir de les quals s'aprèn a utilitzar les normes i a reflexionar-hi i deliberar-hi. Des del punt de vista teòric, aquesta categorització resulta útil en la mesura que expressa lúcidament el sentit, la naturalesa i l'abast de les pràctiques morals; no obstant això, s'ha d'apuntar que, en la pràctica educativa, segurament les trobarem entremesclades i actuant de manera complementària.

Per acabar, amb la finalitat de posar unes gotes d'acidesa a l'interessant llibre de Puig, cal remarcar una vegada més la tendència sistemàtica a pensar l'educació moral des de i per al context escolar. Des d'aquesta perspectiva, resultaria encoratjador desplaçar el punt de mira cap a altres contextos socioeducatius igualment formatius, ja que així també s'avançaria en una millor i més rica comprensió de l'educació moral com a construcció.